

PROSOPON

NR 1/ 2013

[s. 149-181]

Dagmar Marková, Stanislava Lištiak Mandzáková

Katedra všeobecnej a aplikovanej etiky FF UKF v Nitre

Katedra špeciálnej pedagogiky PF PU v Prešove

„Mať deti?“ : O morálnych hodnotách a reprodukcii. Eticko-deskriptívna slovensko-česká komparatívna sonda

„To have a children?“: About moral values and reproduction. Ethical-descriptive Slovak and Czech comparative search

Key words: *Reproduction. Reproductive Aspirations. Ethics. Morality. Descriptive Ethics. Research. Values. Partnership. Sexuality*

Úvod¹

Sexualita mala oddávna v prvom rade inštrumentálnu hodnotu (ako nástroj na reprodukciu) a iba okrajovo si ľudia pripúšťali, že je aj zdrojom pôžitku. Autonómnosť hodnoty sexuality bola zásadne a definitívne presadená sexuálnou revolúciou v 60. rokoch 20. storočia – najmä prostredníctvom rozšírenia hormonálnej antikoncepcie (Bianchi, 2002).

Podľa Haškovej a Zamykalovej (2006) nie sú verejné diskusie o rodičovstve a bezdetnosti oprostene noriem, naopak, sú často otvorene alebo skryto politické, ideologické a taktiež generačné.

Filadelfiová (2005) uvádza, že pre verejný diskurz v oblasti demografického vývoja sú na Slovensku za posledné roky charakteristické dva prístupy:

¹ Príspevok vznikol vďaka podpore grantov: APVV 0604-10: *Udržateľná reprodukcia na Slovensku: psycho-sociálne skúmanie*. VEGA 1/0942/11: *Zvyšovanie kvality života klientov s ťažším mentálnym postihnutím v domovoch sociálnych služieb v oblasti sexuality a partnerských vzťahov*.

Prvým je „moralizujúci“ prístup, ktorý je založený na panike nad zrútením starých hodnôt (tradičné usporiadanie domácnosti, prísna sexuálna morálka, „správne“ miesto ženy pri deťoch a rodinnom krbe) a opiera sa o koncept „úpadku rodiny“ alebo „odklonu od rodiny“.

Druhý prístup nie je principiálne ujasnený, ide vlastne o súbor rôznorodých reakcií na morálnu paniku prezentovanú v súvislosti s demografickým vývojom a zmenami v rodinných štruktúrach (odpoveď na moralizujúci prístup). Atakuje mýtus o „rozpade rodiny“ a pokúša sa dokladať faktami, že súčasný rodinný život sa mení a nie rúca, že rodinné hodnoty zostávajú stále silné (vysoká hodnota rodiny a pozitívne postoje k manželstvu a rodičovstvu) a nové rodinné formy odrážajú zdravú rôznorodosť.

Podobne možno rozlišovať pesimistickejšie a optimistickejšie nazeranie (Hantel-Quintmann, 2002):

V rámci pesimistickejšieho nazerania je zdôrazňované, že ľudia sa často sobášia, až keď chcú dieťa (a ani vtedy nie vždy), pribúda sterilita, možno badať aj odmietanie rodičovstva, v manželstve sa partneri starajú predovšetkým o svoju vzájomnú lásku a autonómiu a časté sú rozchody, ženy sú nespokojné s tradičnými rolami v domácnosti a v zamestnaní, zdá sa, že dospelým sa darí lepšie, zatiaľ čo na deti je nazerané ako na vzťahovo konzervatívne bytosti. Podstata krízy rodiny je krízou partnerských vzťahov, v širšom zmysle krízou ľúbostných vzťahov.

V rámci optimistickejších nazeraní sa približujeme k „raju“ medziľudských vzťahov. Možnosti výberu partnerských a rodinných foriem sa na začiatku 21. storočia zdajú byť neohraničené – popri tradičnej rodine s matkou, otcom a deťmi dnes existuje množstvo alternatívnych rodinných foriem. Od rodinných foriem sa odlišujú nerodinné životné formy, napr. single, ktorí/é bývajú sami/y a vyznačujú sa chcenou bezdetnosťou, bezdetné páry, nezobášené spolužitia alebo partnerské vzťahy, kde dospelí bezdetní partneri bývajú oddelene atď.

Na nasledujúcich stranách sa zameriavame práve na súvislosti preferencií morálnych hodnôt a reprodukčných aspirácií v partnerskom vzťahu a komparujeme odpovede českých a slovenských účastníkov a účastníčok výskumu mladšieho, stredného a staršieho dospelého veku.

Výskum

V rámci výskumu, ktorý mapoval minoritné a majoritné sexuálne životné štýly slovenských a českých heterosexuálnych mužov a žien mladšieho, stredného a staršieho dospelého veku a ich socio-kultúrne kontexty, sme sa zamerali aj na otázky reprodukčných aspirácií, t.j. želania mať dieťa/deti v súčasných partnerských vzťahov v súvislostiach s preferenciami morálnych hodnôt v partnerských a sexuálnych vzťahoch.

Výskumné metódy a charakteristika výskumného súboru

Celkovo sme vo výskume využili viaceré metódy: dotazník, sémantický diferencál, modifikovanú verziu Sternbergovej škály lásky, Škálu sexuálnej spokojnosti, modifikovanú zúženú časť Smittovej metodiky sebahodnotenia v oblasti sexuality, hĺbkové interview, písané sexuálne príbehy, fókusové skupiny. Vzhľadom na zameranie príspevku uvádzame len výsledky, ktoré sme získali prostredníctvom dotazníka a ktoré sú koncentrované na reprodukčné aspirácie v súčasnom partnerskom vzťahu a morálne hodnoty v partnerských a sexuálnych vzťahoch u dotazovaných osôb.

Výskumnú vzorku tvorilo spolu 754 osôb mladšieho, stredného a staršieho dospelého veku zo Slovenska a Českej republiky, ktorí/é uviedli, že majú v súčasnosti trvalý partnerský vzťah².

Výskumný súbor zo Slovenska tvorili denné/í a externé/í študenti a študentky Univerzity Konštantína Filozofa v Nitre, Univerzity Komenského v Bratislave, Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici, Prešovskej univerzity v Prešove a ich detašovaných pracovísk. V rámci Českej republiky sa výskumu zúčastnili študenti a študentky: Univerzita Hradec Králové a Slezská univerzita v Opavě. Vzorka nebola reprezentatívna.

Výskumný súbor možno stručne charakterizovať nasledovne:

- Slovenská republika - 66%, Česká republika - 34%;
- Vek: mladší dospelý vek - 82%, stredný dospelý vek - 11%, starší dospelý vek - 7%;
- Priemerný vek: 23,65 rokov;

² Dôvodom tejto podmienky bol predovšetkým charakter dát a sledovaná premenná „reprodukčné aspirácie v súčasnom partnerskom vzťahu“.

- Pohlavie: Mužov – 25%, žien – 75%;
- Náboženské presvedčenie: považujem sa za „veriaceho/u katolíka/čku – protestanta/ku – príležitostne chodím do kostola“ (38%); považujem sa za „veriaceho/u katolíka/čku – protestanta/ku – nechodím do kostola“ (23%); považujem sa za „veriaceho/u katolíka/čku – protestanta/ku – pravidelne chodím do kostola“ (21%), považujem sa za „ateistu/ateistku“ (14%), „iné“ (4%).

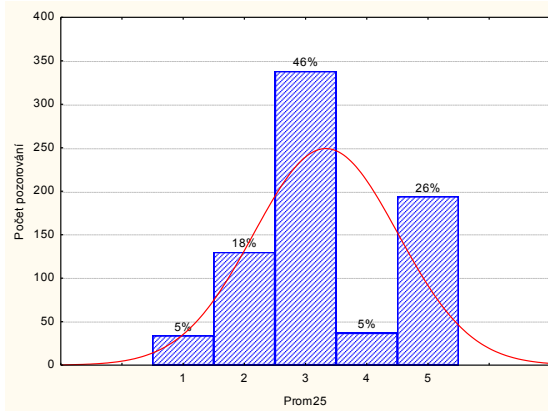
Výskumné zistenia

1. Želanie mať dieťa/deti so súčasným/ou partnerom/partnerkou

Základnou otázkou, ktorou sme v rámci výskumu sledovali reprodukčné aspirácie u účastníkov a účastníčok výskumu bola otázka, či chcú mať deti/dieťa so súčasným partnerom/partnerkou. Odpovede sú prezentované v grafe č. 1. Možno vidieť, že väčšina opýtaných plánuje alebo už má deti. So súčasným/ou partnerom/partnerkou si deti neželá len 5% opýtaných mužov a žien a 18% zvolilo odpoveď „nie som si istý/á, neviem“. Najčastejšou odpoveďou bolo „áno, želim si mať deti so súčasným partnerom/partnerkou, ale neskôr“ (46%). Odpoveď „najradšej hneď“ uviedlo 5% respondentov a respondentiek. Deti/dieťa má 26% z opýtaných mužov a žien. Z uvedeného je zrejmé, že chcená bezdetnosť nie je preferovaným životným štýlom dokonca ani vzhľadom len k tým reprodukčným aspiráciám, ktoré sa viažu na želanie mať deti/dieťa s terajším/ou partnerom/partnerkou.

Vo vzťahu ku komparácii odpovedí respondentov a respondentiek ohľadom reprodukčných aspirácií so súčasnou/ným partnerkou/partnerom podľa toho, či respondenti a respondentky pochádzali zo Slovenskej republiky alebo Českej republiky, z priestorových dôvodov neuvádzame percentuálne zastúpenie odpovedí prostredníctvom grafu, ale obmedzíme sa len na prezentáciu výsledkov Mann-Whitneyovho testu.

Graf 1: Ašpirácie mať deti so súčasným/ou partnerom/partnerkou u účastníkov a účastníčok výskumu

Legenda:

Želanie mať deti – otázka: Želáte si mať so súčasným/ou partnerom/partnerkou deti?

1 – nie; 2 – nie som si istý/á, neviem; 3 – áno, neskôr; 4 – áno, najradšej hneď; 5 – už máme dieťa/deti.

Výsledky Mann-Whitneyovho testu (tabuľka 1) naznačujú, že vzhľadom na ašpirácie mať deti so súčasným/ou partnerom/partnerkou sa odpovede respondentov a respondentiek z Českej a Slovenskej republiky štatisticky významne neodlišujú.

Tab. 1: Výsledky Mann-Whitneyovho testu – ašpirácie mať deti so súčasným/ou partnerom/partnerkou Česká a Slovenská republika

Promenná	Mann-Whitneyův U test						
	Sčt poč. skup. 1	Sčt poč. skup. 2	U	Z	Úroveň p	Z upravené	Úroveň p
Prom25	174880,5	94130,50	57994,50	-0,875926	0,381071	-0,935012	0,349783

2. Morálne hodnoty v sexuálnych a partnerských vzťahoch a reprodukčné ašpirácie v súčasnom vzťahu – slovensko-česká komparácia

Morálne hodnoty v sexuálnych vzťahoch

V rámci výskumu sme zisťovali aj preferencie vybraných morálnych hodnôt v partnerských alebo sexuálnych vzťahoch.

V tabuľke č. 2 sa nachádzajú výsledky Mann-Whitneyovho U testu, ktoré sa týkajú rozdielov v preferenciách morálnych hodnôt v sexuálnych vzťahoch z hľadiska príslušnosti účastníkov a účastníčok výskumu k Českej a Slovenskej republike. Z tabuľky možno vidieť, že ani v jednej položke, ktorá sa vzťahovala na morálne hodnoty v sexuálnych vzťahoch, nebol zistený štatisticky významný rozdiel medzi odpoveďami dotazovaných osôb z Česka a Slovenska.

Tab. 2: Výsledky Mann-Whitneyovho testu: preferencia morálnych hodnôt v sexuálnych vzťahoch – Česká a Slovenská republika

Proměnná	Mann-Whitneyův U test Označené testy jsou významné na hladině $p < ,05000$						
	Sčt poč. skup. 1	Sčt poč. skup. 2	U	Z	Úroveň p	Z upravené	Úroveň p
Prom31	189131,5	95503,5	61833,5	0,79891	0,42434	0,85154	0,39446
Prom32	186701,5	97933,5	63941,5	-0,05668	0,95479	-0,05684	0,95466
Prom33	186632,5	98002,5	63872,5	-0,08098	0,93545	-0,08128	0,93521
Prom34	184705,5	99930,0	61945,0	-0,75965	0,44746	-0,76403	0,44484
Prom35	189250,5	95384,5	61714,5	0,84081	0,40045	0,91710	0,35908
Prom36	187343,5	97291,5	63621,5	0,16936	0,86551	0,17003	0,86498
Prom37	187945,5	96690,0	63020,0	0,38114	0,70309	0,38250	0,70209
Prom38	187491,5	97143,5	63473,5	0,22147	0,82472	0,22238	0,82401
Prom39	185515,5	99120,0	62755,0	-0,47445	0,63517	-0,47602	0,63405
Prom40	184697,5	99937,5	61937,5	-0,76229	0,44588	-0,77736	0,43694
Prom41	185221,5	99413,5	62461,5	-0,57779	0,56340	-0,57968	0,56212
Prom42	187830,5	96804,5	63134,5	0,34083	0,73323	0,34272	0,73180
Prom43	185566,5	99068,5	62806,5	-0,45632	0,64816	-0,45791	0,64701
Prom44	189822,5	94813,0	61143,0	1,04203	0,29739	1,04589	0,29560
Prom45	187137,5	97497,5	63827,5	0,09682	0,92286	0,09725	0,92252

Legenda:

Hodnoty v sexuálnych vzťahoch:

31 – tradícia; 32 – osobná sloboda; 33 – zodpovednosť; 34 – zábava; 35 – láska; 36 – vášeň; 37 – rozkoš; 38 – stálosť; 39 – intimita, blízkosť; 40 – vernosť; 41 – vzájomná dohoda; 42 – nezávislosť; 43 – bezpečnosť; 44 – fyzické uspokojenie; 45 – vonkajší výzor/atraktivita.

Konkrétne výsledky, ktoré sa týkajú preferencie jednotlivých morálnych hodnôt v sexuálnych vzťahoch sú prezentované v grafoch č. 2 – 16, vždy zvlášť pre odpovede účastníkov a účastníčok výskumu v Českej republike a v Slovenskej republike. Čísla na škále predstavujú poradie, ktoré im dotazované osoby pridelili.

Môžeme vidieť, že tradícia ako morálna hodnota sa umiestňuje najčastejšie na poslednom mieste (graf č. 2) a to bez ohľadu na to, či ide o respondentov a respondentky z Českej alebo Slovenskej republiky. Ako najdôležitejšiu hodnotu v sexuálnych vzťahoch ju uviedlo 2% opýtaných mužov a žien.

Odpovede, ktoré sa týkajú osobnej slobody ako morálnej hodnoty v sexuálnych vzťahoch sú pomerne rozptýlené bez ohľadu na príslušnosť k Českej alebo Slovenskej republike (graf č. 3).

Vo vzťahu k hodnote zodpovednosť môžeme konštatovať, že najčastejšie sa u slovenských aj českých respondentov a respondentiek umiestnila na treťom mieste. Aj v tejto položke sú však odpovede rôznorodé (graf č. 4).

V grafe č. 5 sa nachádza percentuálne zobrazenie odpovedí, ktoré sa týka morálnej hodnoty „zábava“. U slovenských i českých respondentov sa vo väčšine prípadov umiestnila na predposlednom mieste.

Láska sa podľa očakávania nachádza na prvom mieste dôležitosti ako morálnej hodnoty v sexuálnych vzťahoch ako u českých, tak aj slovenských účastníkov a účastníčok výskumu (graf č. 6).

Vášeň sa umiestňuje tiež na popredných miestach dôležitosti morálnych hodnôt v sexuálnych vzťahoch (graf č. 7). Najčastejšie ju opýtaní/é muži a ženy umiestňujú na štvrté miesto dôležitosti.

Dôležitosť „rozkoše“ ako hodnoty v sexuálnych vzťahoch je rôzna (graf č. 8). Umiešňovaná je však okolo stredy a najčastejšie je umiešnená na deviatom

mieste dôležitosti bez ohľadu na to, či ide respondentov a respondentky z Českej alebo Slovenskej republiky.

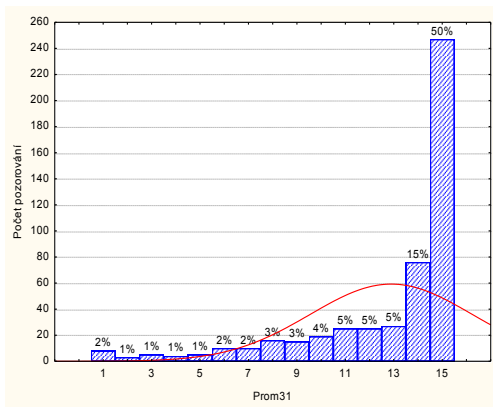
Pre hodnotu stálosť je príznačné tiež rozptýlené rozloženie na základe prisúdenia poradia podľa dôležitosti v sexuálnych vzťahoch respondentmi a respondentkami v Čechách a na Slovensku (graf č. 9). To isté platí pre hodnotu intimita a blízkosť (graf č. 10), vzájomná dohoda (graf č. 12), bezpečnosť (graf č. 14).

Vernosť sa umiestnila najčastejšie na druhom mieste dôležitosti (graf č. 11) hodnotovej preferencie v sexuálnych vzťahoch u opýtaných slovenských a českých mužov a žien.

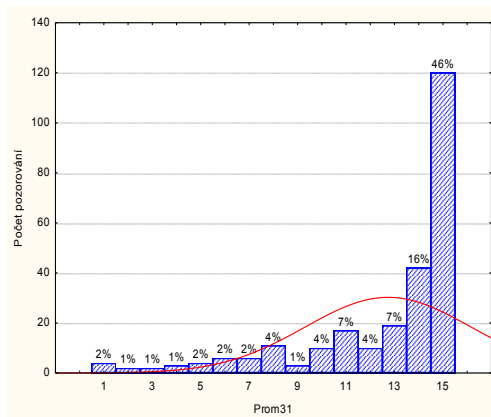
Prekvapuje, že nezávislosť ako morálna hodnota v sexuálnych vzťahoch skôr posledné miesta dôležitosti (graf č. 13). Spomínané platí aj pre hodnotu fyzické uspokojenie (graf č. 15) a atraktivita a telesná príťažlivosť (graf č. 16).

Z uvedeného možno usudzovať, že dominantne prevažujú v zaberá sexuálnych vzťahoch skôr tradičné morálne hodnoty ako láska a vernosť v porovnaní s hodnotami ako nezávislosť, fyzické uspokojenie či príťažlivosť a pod. I keď, na druhej strane, sú i respondenti a respondentky (ale nie väčšinovo zastúpení/é), ktorí/é umiestnili spomínané hodnoty v opačnom poradí podľa morálnych preferencií.

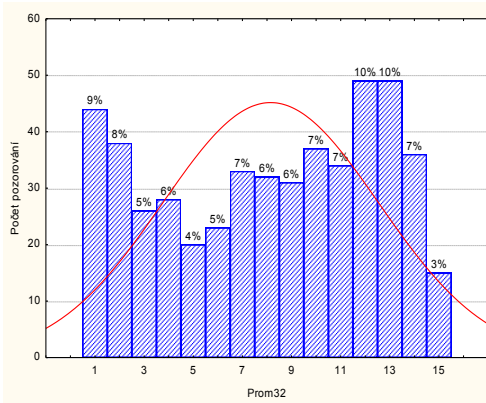
Graf 2.1: Hodnota tradícia: SR

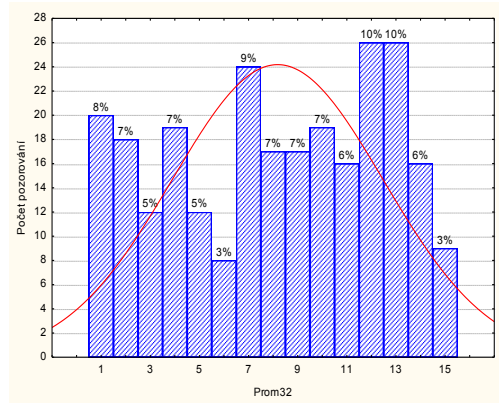
Graf 2.2: Hodnota tradícia: ČR

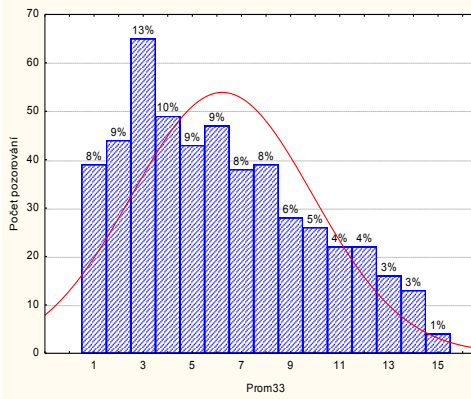
Graf 3.1: Hodnota osobná sloboda: SR

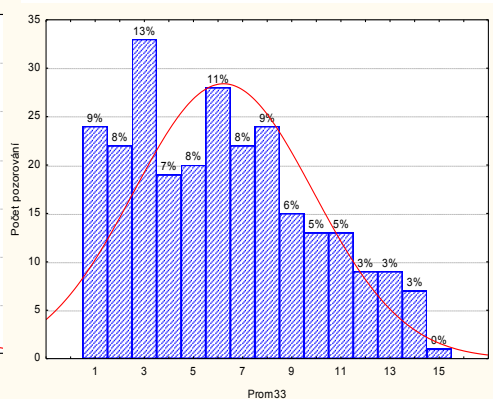
Graf 3.2: Hodnota osobná sloboda: ČR

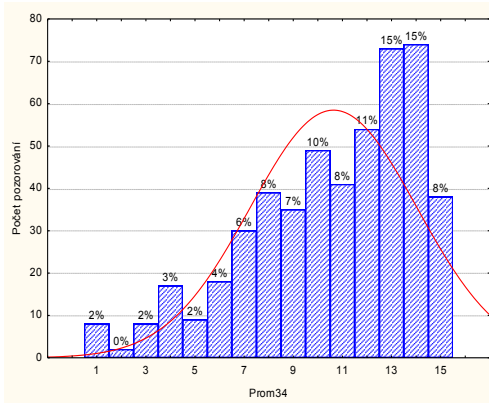
Graf 4.1: Hodnota zodpovednosť: SR

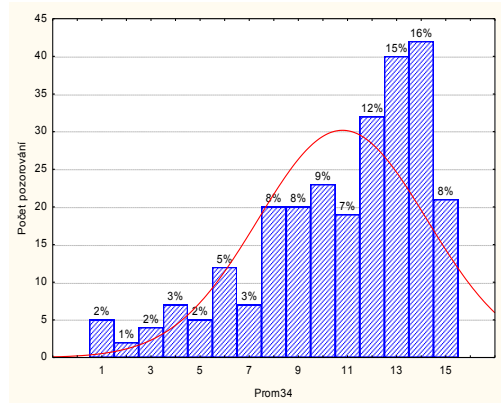
Graf 4.2: Hodnota zodpovednosť: ČR

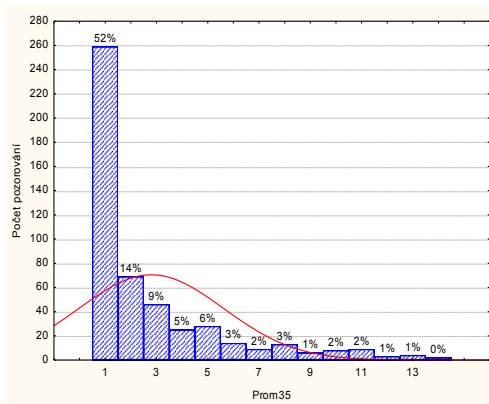
Graf 5.1: Hodnota zábava: SR

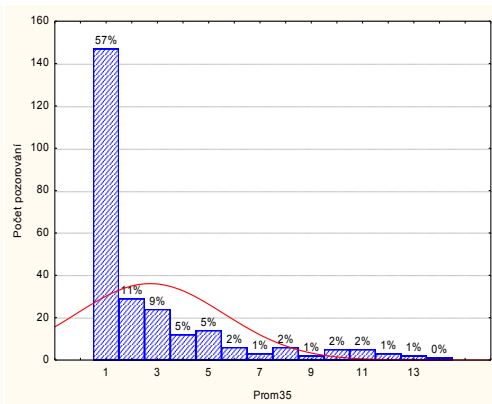
Graf 5.2: Hodnota zábava: ČR

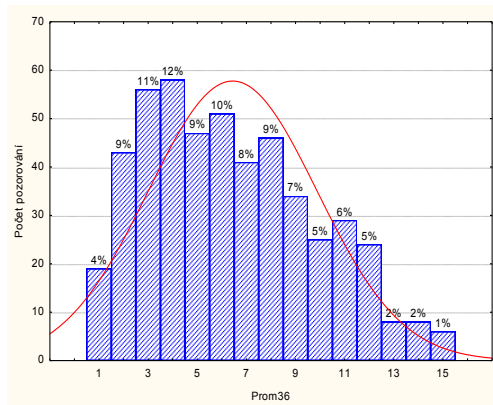
Graf 6.1: Hodnota láska: SR

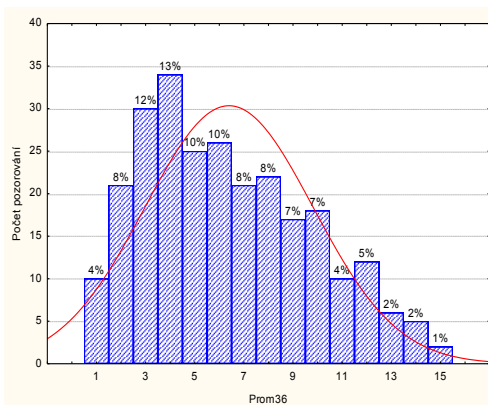
Graf 6.2: Hodnota láska: ČR

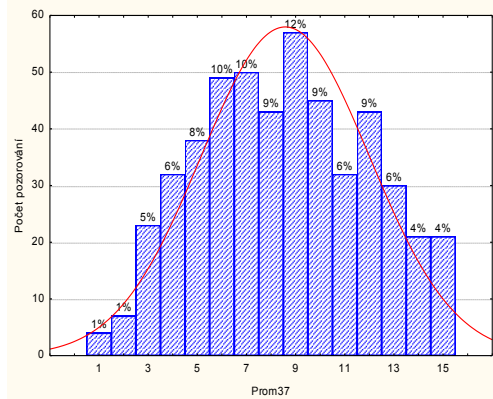
Graf 7.1: Hodnota vášeň: SR

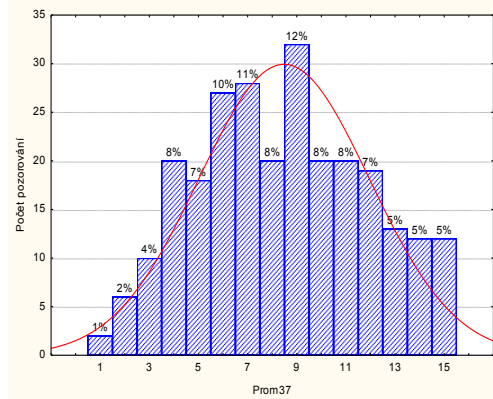
Graf 7.2: Hodnota vášeň: ČR

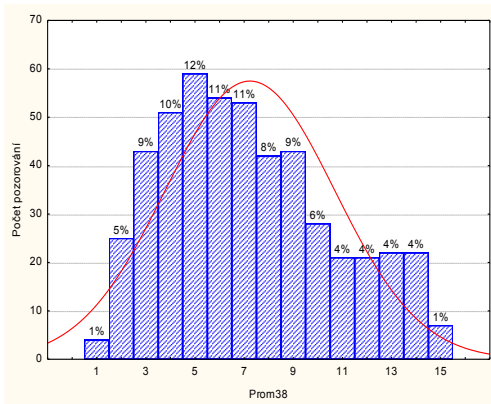
Graf 8.1: Hodnota rozkoš: SR

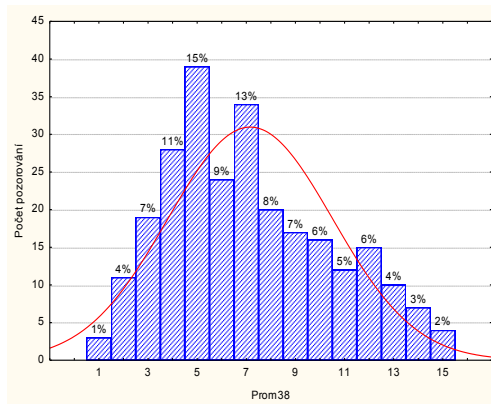
Graf 8.2: Hodnota rozkoš: ČR

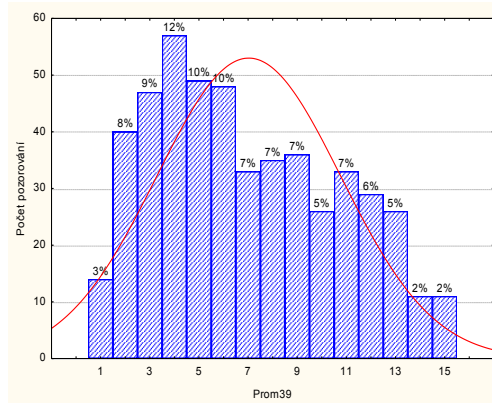
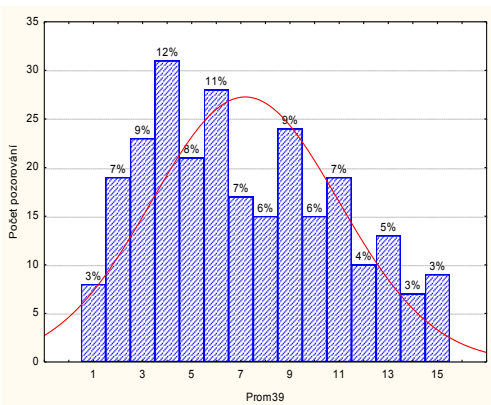
Graf 9.1: Hodnota stálost': SR

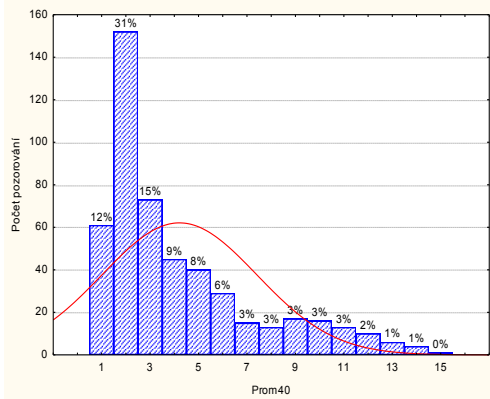
Graf 9.2: Hodnota stálost': ČR

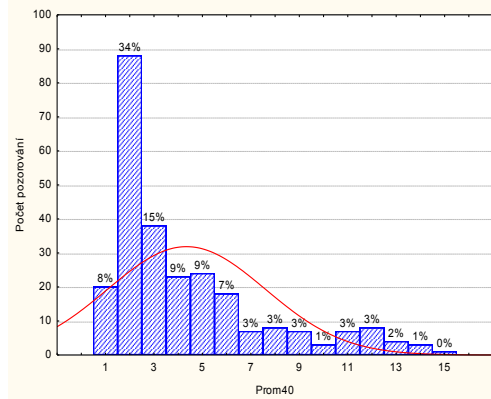
Graf 10.1: Hodnota intimita, blízkost': SR **Graf 10.2: Hodnota intimita, blízkost': ČR**

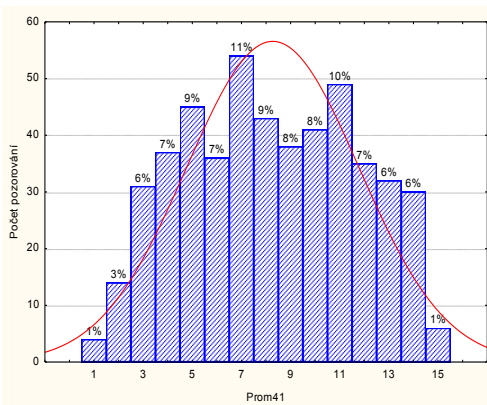
Graf 11.1: Hodnota vernosť: SR

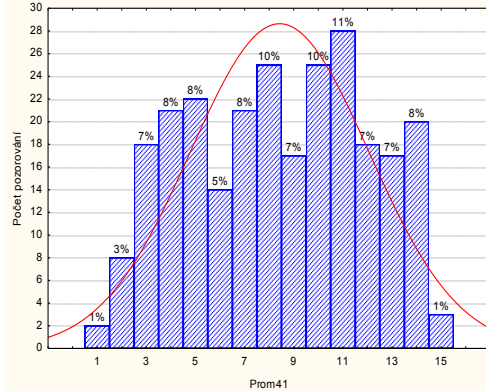
Graf 11.2: Hodnota vernosť: ČR

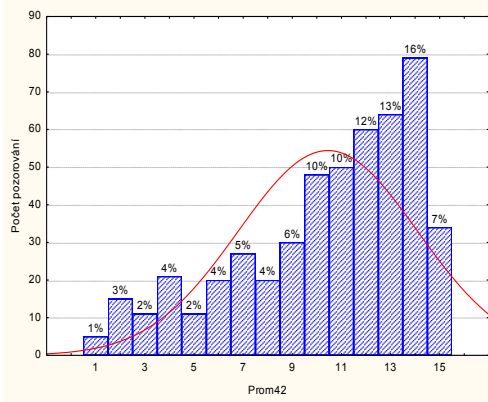
Graf 12.1: Hodnota vzájomná dohoda: SR

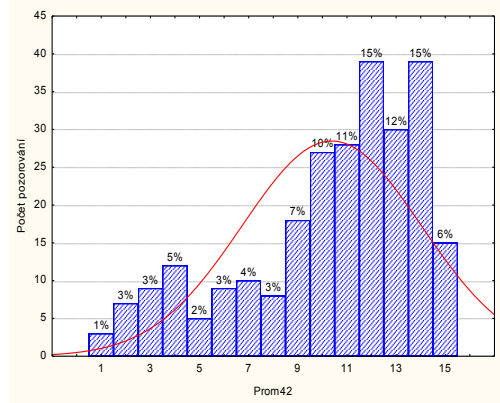
Graf 12.2: Hodnota vzájomná dohoda: ČR

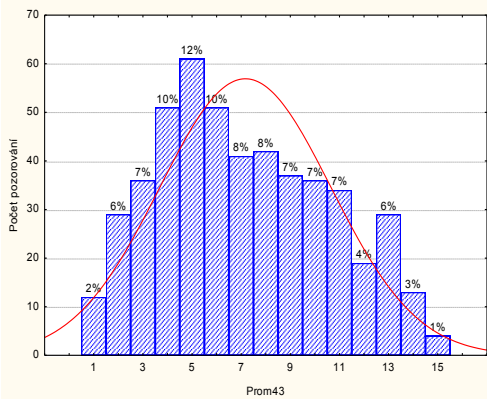
Graf 13.1: Hodnota nezávislost': SR

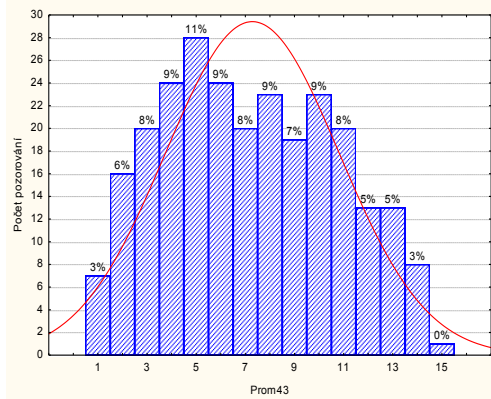
Graf 13.2: Hodnota nezávislost': ČR

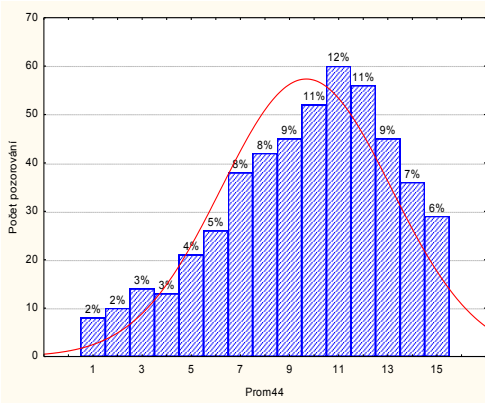
Graf 14.1: Hodnota bezpečnost': SR

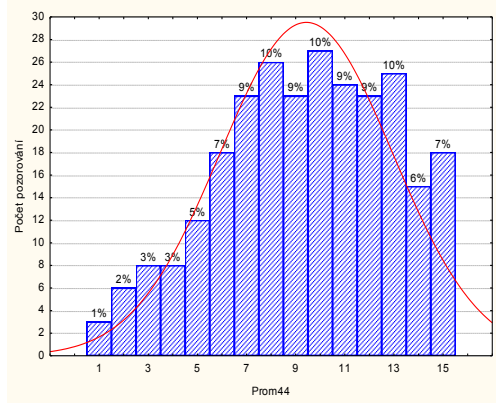
Graf 14.2: Hodnota bezpečnost': ČR

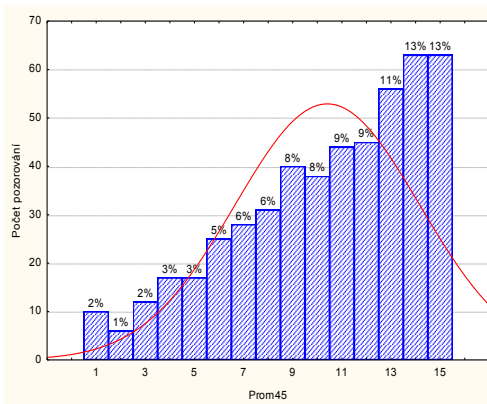
Graf 15.1: Hodnota fyzické uspokojenie: SR

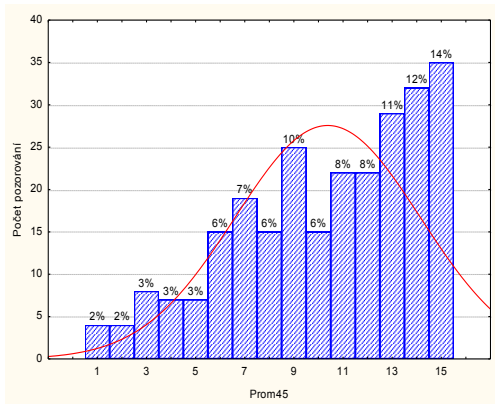
Graf 15.2: Hodnota fyzické uspokojenie: ČR

Graf 16.1: Hodnota atraktivita: SR

Graf 16.2: Hodnota atraktivita: ČR

Reprodukčné aspirácie a preferencia hodnôt v sexuálnych vzťahoch

V tabuľke č. 3 sú uvedené výsledky, ktoré sa týkajú korelácií³ deklarovaných reprodukčných aspirácií slovenských mužov a žien mať dieťa/deti v súčasnom partnerskom vzťahu vo vzťahu k preferencii hodnôt v sexuálnom vzťahu.

Z tejto tabuľky možno vidieť, že aspirácia účastníkov a účastníčok výskumu zo Slovenska mať so súčasným/ou partnerom/partnerkou deti, pozitívne koreluje s hodnotou v sexuálnom vzťahu: vášeň.

Aspirácia opýtaných mužov a žien zo Slovenska mať so súčasným/ou partnerom/partnerkou deti, negatívne koreluje s preferovanými hodnotami v sexuálnom vzťahu: tradícia, stálosť a zodpovednosť.

Tab. 3: Aspirácie opýtaných mužov a žien mať deti so súčasným/ou partnerom/partnerkou v súvislosti s preferenciou hodnôt v sexuálnom vzťahu - korelácie (Slovenská republika)

Spearmanovy korelace	
Označ. korelace jsou významné na hl. $p < ,05000$	
Proměnná	Prom25
Prom31	-0,158550
Prom32	0,008210
Prom33	-0,095689
Prom34	0,071684
Prom35	0,005287
Prom36	0,111891
Prom37	0,033031
Prom38	-0,207593
Prom39	0,087375
Prom40	-0,037336
Prom41	-0,038819
Prom42	-0,021258
Prom43	0,069967
Prom44	0,040565
Prom45	0,087888
Prom25	1,000000

Legenda: Hodnoty v sexuálnych vzťahoch: 31 - tradícia; 32 - osobná sloboda; 33 - zodpovednosť; 34 - zábava; 35 - láska; 36 - vášeň; 37 - rozkoš; 38 - stálosť; 39 - intimita, blízkosť; 40 - vernosť; 41 - vzájomná dohoda; 42 - nezávislosť; 43 - bezpečnosť; 44 - fyzické uspokojenie; 45 - vonkajší výzor/atraktivita.

V tabuľke č. 4 sú uvedené výsledky, ktoré sa týkajú odpovedí respondentov a respondentiek z Českej republiky, konkrétne korelácií deklarovaných reprodukčných aspirácií českých mužov a žien mať dieťa/deti v súčasnom partnerskom vzťahu vo vzťahu k preferencii hodnôt v sexuálnom vzťahu.

³ Uvedené je nutné interpretovať v súlade s použitou škálou v rámci výskumného nástroja.

Z tejto tabuľky možno vidieť, že aspirácia účastníkov a účastníčok výskumu z Česka mať so súčasným/ou partnerom/partnerkou deti pozitívne koreluje s hodnotou v sexuálnom vzťahu: intimita a blízkosť.

Aspirácia opýtaných mužov a žien z Česka mať so súčasným/ou partnerom/partnerkou deti negatívne koreluje s preferovanými hodnotami v sexuálnom vzťahu: tradícia a stálosť.

Tab. 4: Aspirácie opýtaných mužov a žien mať deti so súčasným/ou partnerom/partnerkou v súvislosti s preferenciou hodnôt v sexuálnom vzťahu - korelácie (Česká republika)

Spearmanovy korelace	
Označ. korelace jsou významné na hl. p <,05000	
Proměnná	Prom25
Prom31	-0,172699
Prom32	-0,058598
Prom33	-0,092264
Prom34	0,115072
Prom35	0,065761
Prom36	0,109128
Prom37	-0,005281
Prom38	-0,191586
Prom39	0,157616
Prom40	-0,018445
Prom41	0,019974
Prom42	-0,070279
Prom43	0,063791
Prom44	0,040753
Prom45	0,030490
Prom25	1,000000

Legenda: Hodnoty v sexuálních vztazích: 31 – tradícia; 32 – osobná sloboda; 33 – zodpovednosť; 34 – zábava; 35 – láska; 36 – vášeň; 37 – rozkoš; 38 – stálosť; 39 – intimita, blízkosť; 40 – vernosť; 41 – vzájomná dohoda; 42 – nezávislosť; 43 – bezpečnosť; 44 – fyzické uspokojenie; 45 – vonkajší výzor/atraktivita.

Morálne hodnoty v partnerských vzťahoch

V dotazníku sme sa zamerali aj na zisťovanie preferencií vybraných morálnych hodnôt v partnerských vzťahoch.

V tabuľke č. 5 sa nachádzajú výsledky Mann-Whitneyovho U testu, ktoré sa týkajú rozdielov v preferenciách morálnych hodnôt v partnerských vzťahoch z hľadiska toho, či pochádzali respondenti a respondentky z Českej alebo Slovenskej republiky. Obdobne, ako to bolo pri rozdieloch v preferenciách hodnôt v sexuálnych vzťahoch, tak aj vzhľadom na morálne hodnoty v partnerských vzťahoch nebol zistený štatisticky významný rozdiel medzi odpoveďami dotazovaných osôb z Česka a Slovenska prostredníctvom Mann-Whitneyovho U testu ani pri jednej položke.

Tab. 5: Výsledky Mann-Whitneyovho testu: preferencia morálnych hodnôt v partnerských vzťahoch – Česká a Slovenská republika

Mann-Whitneyův U test Označené testy jsou významné na hladině p <,05000							
Proměnná	Sčt poř. skup. 1	Sčt poř. skup. 2	U	Z	Úroveň p	Z upravené	Úroveň p
Prom46	188670,1	95965,0	62295,0	0,6364	0,52450	0,6381	0,52337
Prom47	188745,1	95889,1	62219,5	0,6630	0,50733	0,6664	0,50513
Prom48	185576,1	99059,0	62816,0	-0,4529	0,65056	-0,4542	0,64965
Prom49	190786,1	93848,1	60178,5	1,3816	0,16708	1,4468	0,14794
Prom50	187144,1	97491,0	63821,0	0,0991	0,92104	0,0994	0,92076
Prom51	187927,1	96707,1	63037,5	0,3749	0,70767	0,3773	0,70595
Prom52	185263,1	99371,1	62503,5	-0,5630	0,57343	-0,5814	0,56094
Prom53	183496,1	101139,1	60736,0	-1,1853	0,23588	-1,1882	0,23474
Prom54	188455,1	96179,1	62509,5	0,5608	0,57487	0,5626	0,57366
Prom55	189592,1	95043,0	61373,0	0,9610	0,33652	0,9633	0,33539
Prom56	186690,1	97944,1	63930,5	-0,0605	0,95170	-0,0607	0,95158
Prom57	186509,1	98126,0	63749,0	-0,1244	0,90094	-0,1247	0,90072
Prom58	189326,1	95308,1	61638,5	0,8675	0,38562	0,8697	0,38445
Prom59	188394,1	96241,0	62571,0	0,5392	0,58972	0,5410	0,58848
Prom60	188478,1	96157,0	62487,0	0,5688	0,56948	0,5705	0,56830
Prom61	184883,1	99751,1	62123,5	-0,6968	0,48592	-0,6986	0,48478
Prom62	187511,1	97124,0	63454,0	0,2283	0,81938	0,2290	0,81885
Prom63	187735,1	96900,0	63230,0	0,3072	0,75868	0,3080	0,75807

Legenda:

Hodnoty v partnerských vzťahoch:

46 – smerovanie k manželstvu; 47 – emocionálne porozumenie; 48 – plánovanie rodičovstva; 49 – dôvera; 50 – adekvátny príjem; 51 – vzájomný rešpekt a uznanie; 52 – spoločný názor na vieru; 53 – sex; 54 – rozdelenie úloh a prác; 55 – rovnaké záujmy; 56 – rovnaký vplyv na partnerské rozhodnutia; 57 – možnosť osobného rozvoja; 58 – spoločné trávenie času; 59 – otvorenosť; 60 – záväzok; 61 – vášeň; 62 – voľnosť; 63 – istota.

Analogicky, ako pri hodnotách v sexuálnych vzťahoch, sú konkrétne výsledky, ktoré sa týkajú preferencie jednotlivých hodnôt v partnerských vzťahoch prezentované v grafoch č. 17 – 34, vždy zvlášť pre odpovede účastníkov

a účastníčok výskumu z Českej republiky a zo Slovenskej republiky. Čísla na škále predstavujú poradie, ktoré im dotazované osoby prideliť.

V partnerských vzťahoch ako morálnu hodnotu smerovanie k manželstvu najčastejšie umiestnili opýtaní/é muži a ženy z Česka aj Slovenska na posledné miesto (graf č. 17). Obdobne je to aj so spoločným názorom na vieru (graf č. 23).

Naopak emocionálne porozumenie hodnotí ako najdôležitejšiu hodnotu v partnerskom vzťahu najviac respondentov a respondentiek z Čiech aj Slovenska (graf č. 18). To isté platí aj pre morálne preferencie hodnoty dôvera (grafy č. 20). A pomerne vysoko je hodnotený aj vzájomný rešpekt a uznanie (graf č. 22).

Odpovede respondentov a respondentiek bez ohľadu na to, či pochádzajú z Českej republiky alebo zo Slovenskej republiky, sú vzhľadom na dôležitosť hodnoty plánovanie rodičovstva pomerne rozptýlené (graf č. 19). Najviac uvedenými boli predposledné miesta, ale celkovo možno konštatovať, že táto hodnota má rôznorodé morálne preferencie.

Adekvátny príjem sa neukazuje ako najdôležitejšia hodnota v partnerských vzťahoch, i keď sú odpovede pomerne rozptýlené (grafy č. 21). Prekvapuje, že podobne je to aj hodnotou rozdelenie úloh a prác vo vzťahu (graf č. 25).

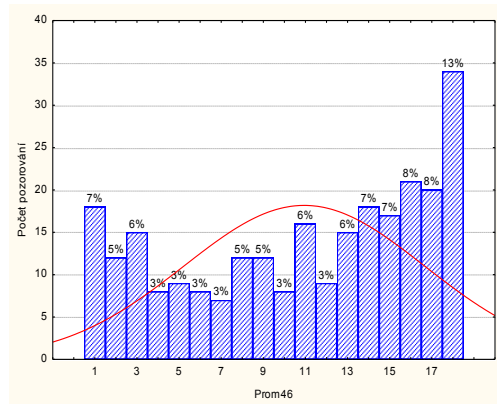
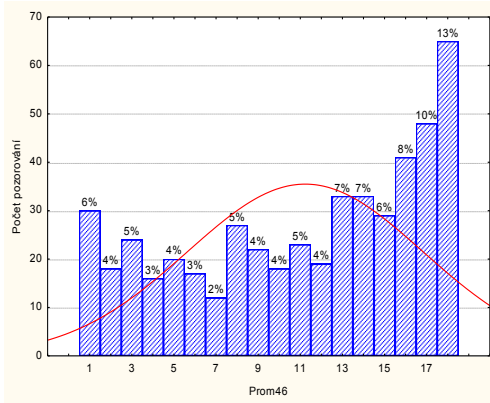
Sex sa umiestňuje najčastejšie okolo stredu (bližšie k vysokej dôležitosti), ale sú zastúpené všetky poradia dôležitosti (graf č. 24) v sexuálnych vzťahoch. Platí to aj pre rovnaké záujmy (graf č. 26), rovnaký vplyv na partnerské rozhodnutia (graf č. 27), osobný rozvoj (graf č. 28), spoločné trávenie času (graf č. 29), vášeň (graf č. 32).

Otvorenosť (graf č. 30) a istota (graf č. 34) je umiestňovaná na dôležitejších pozíciách, i keď i tu sú morálne preferencie pomerne rôznorodé.

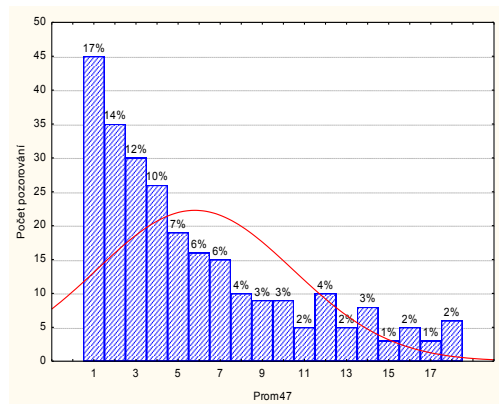
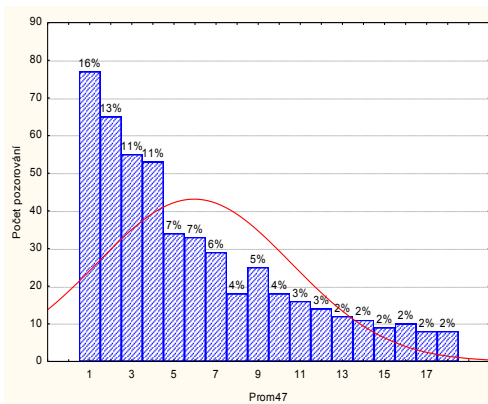
Naopak, morálne hodnoty záväzok (graf č. 31) a voľnosť (graf č. 33) sú skôr hodnotené ako menej dôležité, i keď rozptýlenosť je príznačná i pre tieto morálne hodnoty v partnerských vzťahoch.

Uvedené výsledky naznačujú, že v rámci morálnych preferencií hodnôt v partnerských vzťahoch je pomerná variabilita. Vyskytujú sa v popredí hodnoty ako porozumenie, otvorenosť a istota, kým ako menej dôležité sú hodnotené tradičné hodnoty ako spoločný názor na vieru, či smerovanie k manželstvu a záväzok.

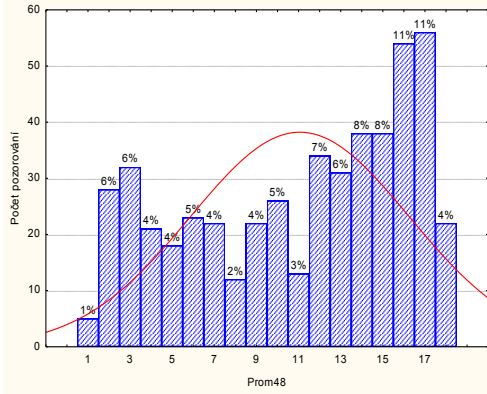
Graf 17.1: Hodnota smerovanie k manželstvu: SR **Graf 17.2: Hodnota smerovanie k manželstvu: ČR**

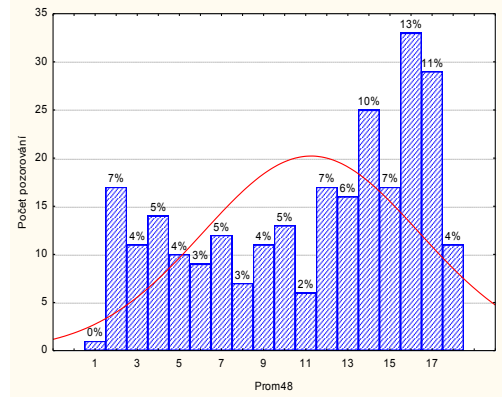
Graf 18.1: Hodnota emoc. porozumenie: SR **Graf 18.2: Hodnota emoc. porozumenie: ČR**

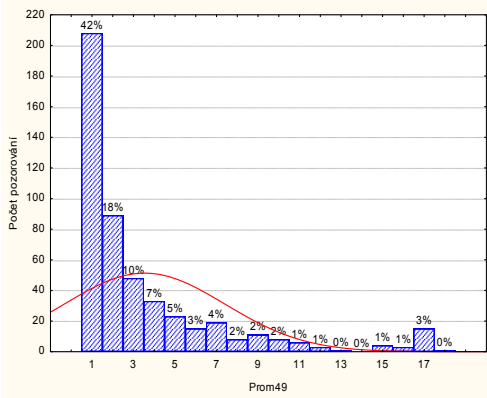
Graf 19.1: Hodnota plánovanie rodičovstva: SR

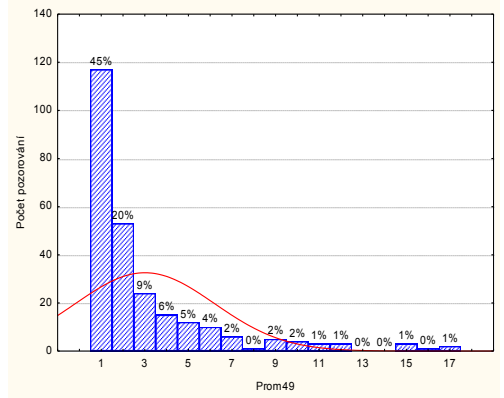
Graf 19.2: Hodnota plánovanie rodičovstva: ČR

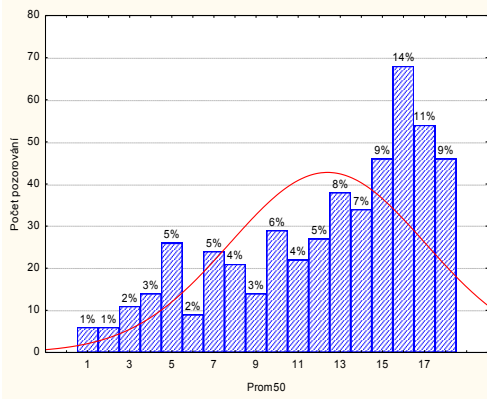
Graf 20.1: Hodnota dôvera: SR

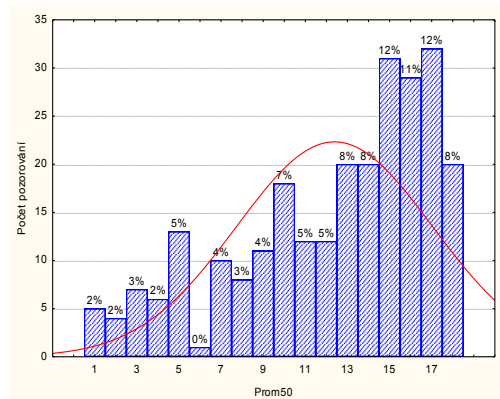
Graf 20.2: Hodnota dôvera: ČR

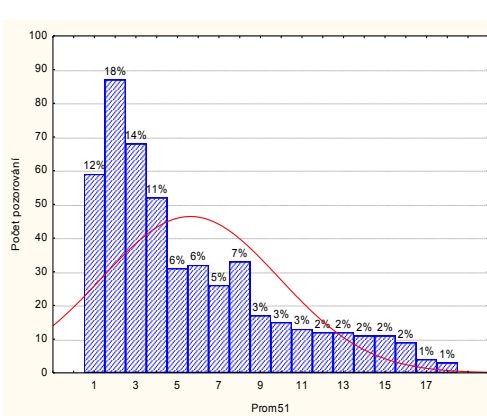
Graf 21.1: Hodnota adekvátný príjem: SR

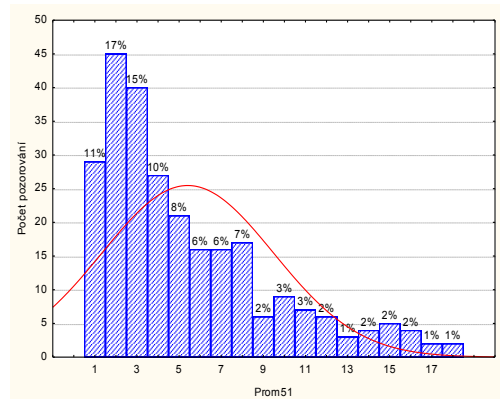
Graf 21.2: Hodnota adekvátný príjem: ČR

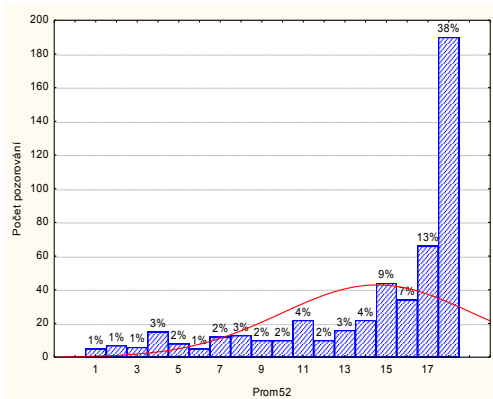
Graf 22.1: Hodnota vzájomný rešpekt: SR

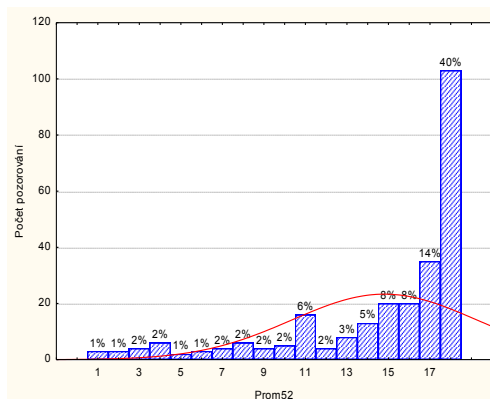
Graf 22.2: Hodnota vzájomný rešpekt: ČR

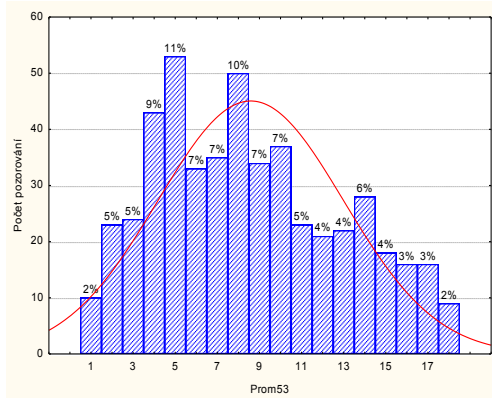
Graf 23.1: Hodnota spoločný názor na vieru: SR

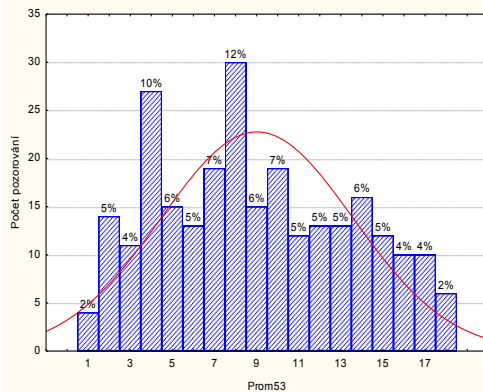
Graf 23.2: Hodnota spoločný názor na vieru: ČR

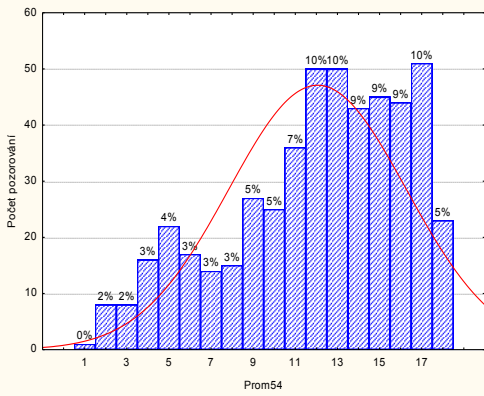
Graf 24.1: Hodnota sex: SR

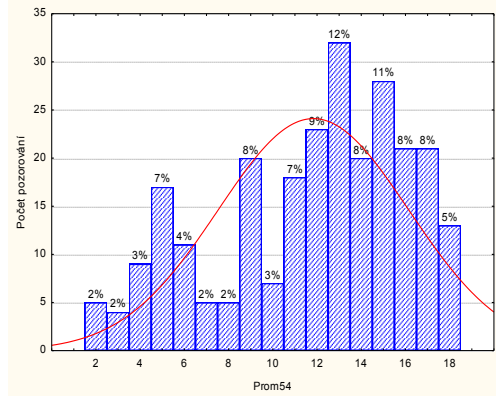
Graf 24.2: Hodnota sex: ČR

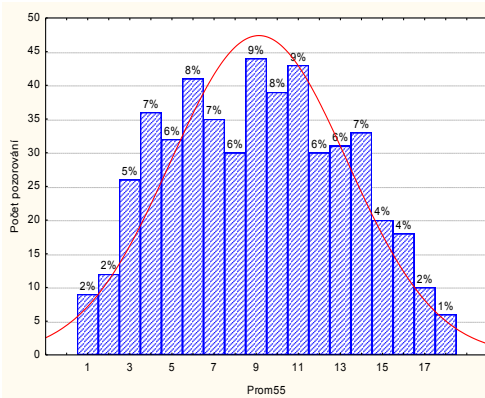
Graf 25.1: Hodnota rozdelenie úloh a prác: SR

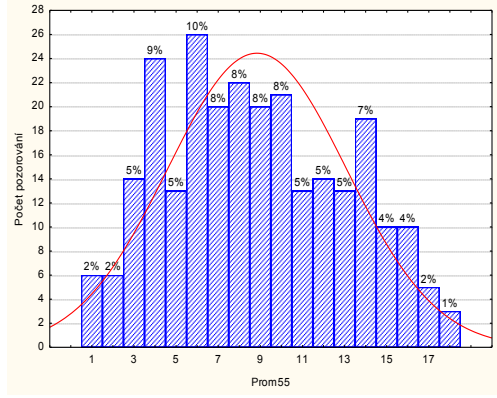
Graf 25.2: Hodnota rozdelenie úloh a prác: ČR

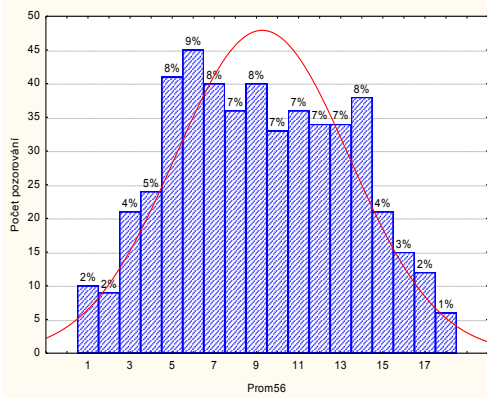
Graf 26.1: Hodnota rovnaké záujmy: SR

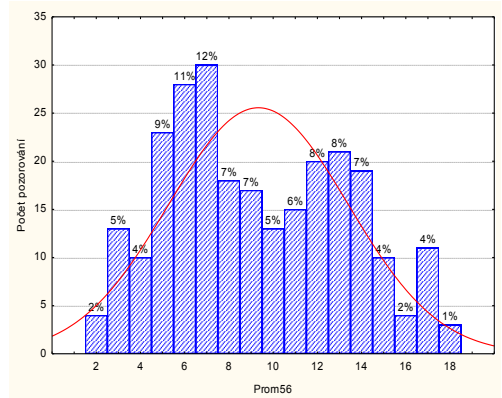
Graf 26.2: Hodnota rovnaké záujmy: ČR

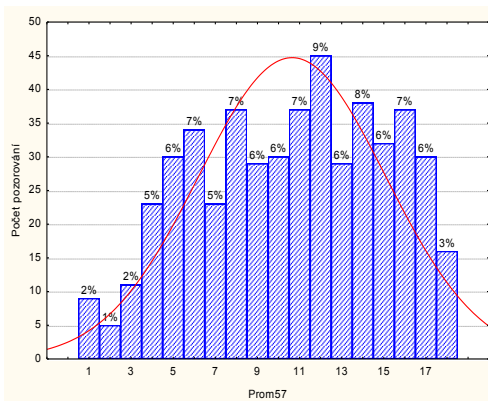
Graf 27.1: Hodnota rovnosť v rozhodnutiach: SR

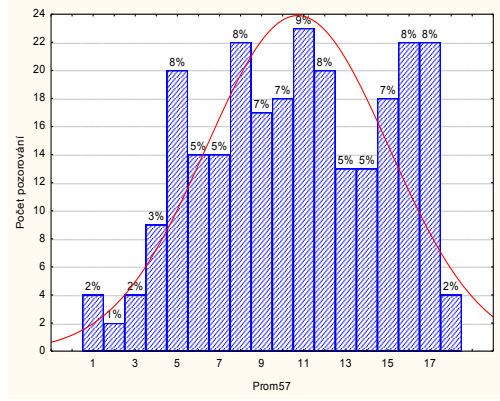
Graf 27.2: Hodnota rovnosť v rozhodnutiach: ČR

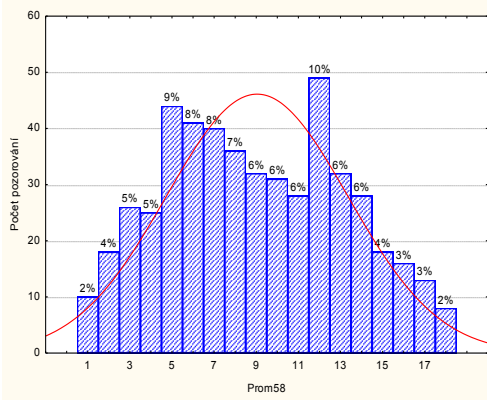
Graf 28.1: Hodnota osobný rozvoj: SR

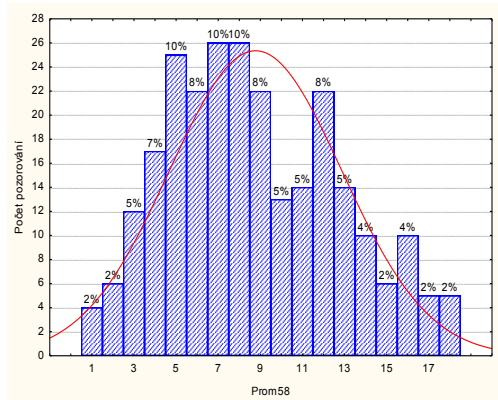
Graf 28.2: Hodnota osobný rozvoj: ČR

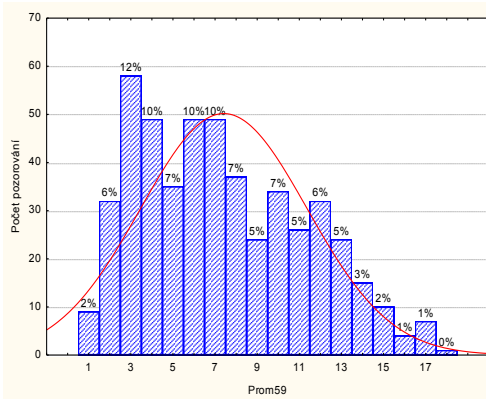
Graf 29.1: Hodnota spoločné trávenie času: SR

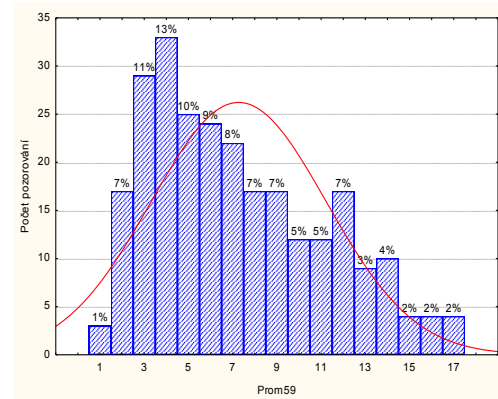
Graf 29.2: Hodnota spoločné trávenie času: ČR

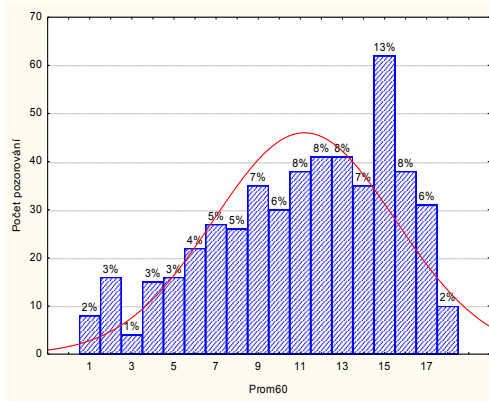
Graf 30.1: Hodnota otvorenosť: SR

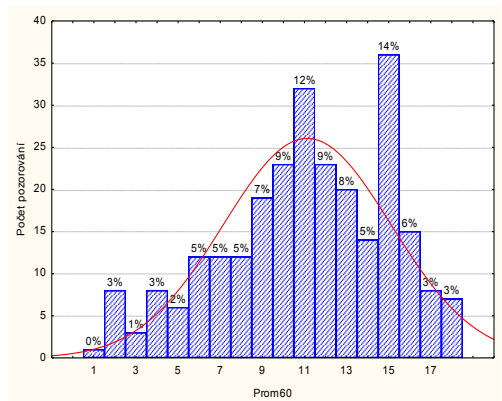
Graf 30.2: Hodnota otvorenosť: ČR

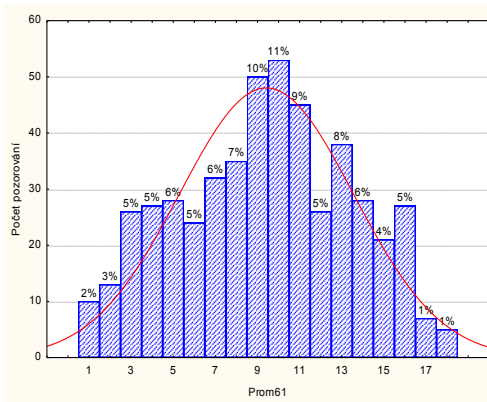
Graf 31.1: Hodnota záväzok: SR

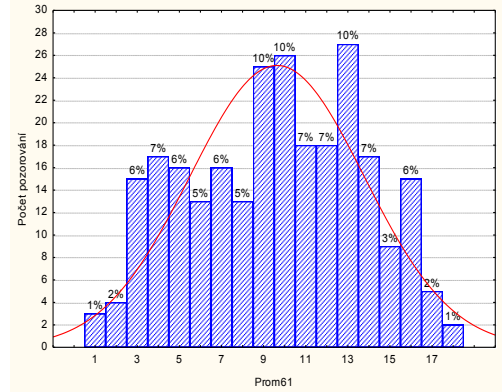
Graf 31.2: Hodnota záväzok: ČR

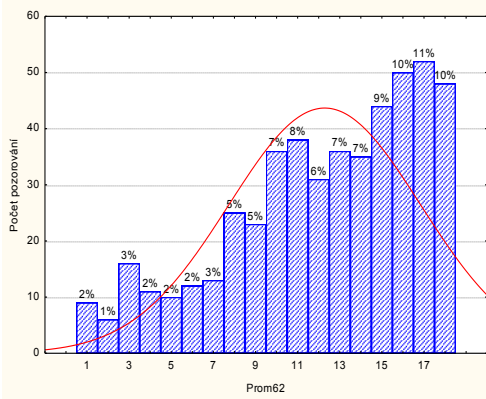
Graf 32.1: Hodnota vášeň: SR

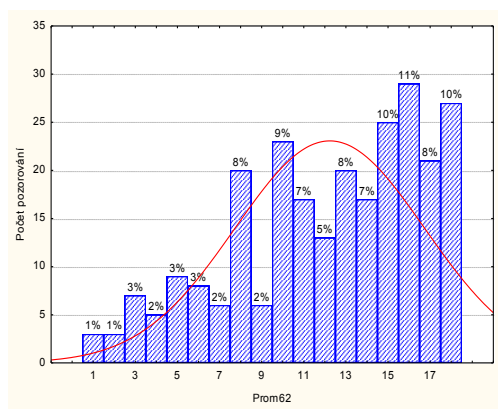
Graf 32.2: Hodnota vášeň: ČR

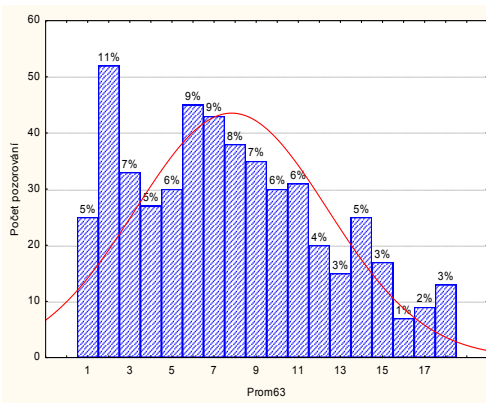
Graf 33.1: Hodnota voľnosť: SR

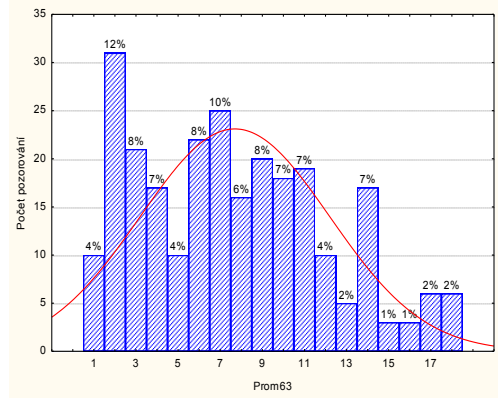
Graf 33.2: Hodnota voľnosť: ČR

Graf 34.1: Hodnota istota: SR

Graf 34.2: Hodnota istota: ČR

Reprodukčné aspirácie a preferencia hodnôt v partnerských vzťahoch

Vo vzťahu k preferencii hodnôt v partnerských vzťahoch, sú v tabuľke č. 6 uvedené výsledky korelácií aspirácií respondentov a respondentiek zo Slovenska mať dieťa/deti so súčasným/ou partnerom/kou vo vzťahu k preferencii hodnôt v partnerskom vzťahu.

Aspirácia účastníkov a účastníčok výskumu zo Slovenska mať so súčasným /ou partnerom /partnerkou deti, pozitívne koreluje s nasledovnými hodnotami v partnerskom vzťahu: emocionálne porozumenie, spoločné trávenie času, záväzok, vášeň, istota.

Aspirácia slovenských mužov a žien mať so súčasným/ou partnerom /partnerkou deti negatívne koreluje s hodnotami v rámci partnerského vzťahu: smerovanie k manželstvu, plánovanie rodičovstva, spoločný názor na vieru a rovnaký vplyv na partnerské rozhodnutia.

Tab. 6: Aspirácie opýtaných mužov a žien mať deti so súčasným/ou partnerom /partnerkou v súvislosti s preferenciou hodnôt v partnerskom vzťahu - korelácie (Slovenská republika)

Spearmanovy korelace	
Označ. korelace jsou významné na hl. p <,05000	
Proměnná	Prom25
Prom46	-0,189365
Prom47	0,119650
Prom48	-0,327507
Prom49	0,011422
Prom50	0,033721
Prom51	-0,059566
Prom52	-0,099433
Prom53	0,051732
Prom54	-0,075746
Prom55	0,020634
Prom56	-0,115253
Prom57	0,074258
Prom58	0,119018
Prom59	0,020601
Prom60	0,094930
Prom61	0,170261
Prom62	0,051306
Prom63	0,098522
Prom25	1,000000

Legenda:

Hodnoty v partnerských vzťahoch:

46 - smerovanie k manželstvu; 47 - emocionálne porozumenie; 48 - plánovanie rodičovstva; 49 - dôvera; 50 - adekvátny príjem; 51 - vzájomný rešpekt a uznanie; 52 - spoločný názor na vieru; 53 - sex; 54 - rozdelenie úloh a prác; 55 - rovnaké záujmy; 56 - rovnaký vplyv na partnerské rozhodnutia; 57 - možnosť osobného rozvoja; 58 - spoločné trávenie času; 59 - otvorenosť; 60 - záväzok; 61 - vášeň; 62 - voľnosť; 63 - istota.

V tabuľke č. 7 sú, analogicky ako v prípade preferencie morálnych hodnôt u slovenských účastníkov a účastníčok výskumu, uvedené výsledky, ktoré sa týkajú odpovedí respondentov a respondentiek z Českej republiky, konkrétne korelácií deklarovaných reprodukčných aspirácií českých mužov a žien mať dieťa/deti v súčasnom partnerskom vzťahu vo vzťahu k preferencii hodnôt v partnerskom vzťahu.

Z tejto tabuľky možno vidieť, že aspirácia účastníkov a účastníčok výskumu z Česka mať so súčasným/ou partnerom/partnerkou deti, pozitívne koreluje s hodnotou v partnerskom vzťahu: emocionálne porozumenie.

Aspirácia opýtaných mužov a žien z Česka mať so súčasným/ou partnerom/partnerkou deti negatívne koreluje s preferovanými hodnotami v partnerskom vzťahu: plánovanie rodičovstva a rovnaký vplyv na partnerské rozhodnutia.

Tab. 7: Aspirácie opýtaných mužov a žien mať deti so súčasným/ou partnerom/partnerkou v súvislosti s preferenciou hodnôt v partnerskom vzťahu – korelácie (Česká republika)

Spearmanovy korelace	
Označ. korelace jsou významné na hl. p <,05000	
Proměnná	Prom25
Prom46	-0,081622
Prom47	0,153657
Prom48	-0,227695
Prom49	-0,022356
Prom50	0,082505
Prom51	-0,110941
Prom52	0,035962
Prom53	0,054895
Prom54	-0,057938
Prom55	0,083369
Prom56	-0,149077
Prom57	0,069725
Prom58	0,119826
Prom59	-0,060081
Prom60	-0,058225
Prom61	0,034601
Prom62	-0,030914
Prom63	0,078373
Prom25	1,000000

Legenda:

Hodnoty v partnerských vzťahoch:

46 – smerovanie k manželstvu; 47 – emocionálne porozumenie; 48 – plánovanie rodičovstva; 49 – dôvera; 50 – adekvátny príjem; 51 – vzájomný rešpekt a uznanie; 52 – spoločný názor na vieru; 53 – sex; 54 – rozdelenie úloh a prác; 55 – rovnaké záujmy; 56 – rovnaký vplyv na partnerské rozhodnutia; 57 – možnosť osobného rozvoja; 58 – spoločné trávenie času; 59 – otvorenosť; 60 – záväzok; 61 – vášeň; 62 – voľnosť; 63 – istota.

Záver

Väčšina opýtaných mužov a žien zo Slovenska i z Českej republiky plánuje mať deti (so súčasným/ou partnerom alebo partnerkou), alebo už deti má. Toto zistenie je v súlade s našimi výsledkami o reprodukčných aspiráciách u mužov a žien mladšieho dospelého veku (Marková, 2013, Lukšík, Marková, 2012).

Neboli zistené štatisticky významné diferencie v reprodukčných aspiráciách v súčasnom vzťahu medzi osobami z Českej a Slovenskej republiky a ani v hodnotových preferenciách v slovensko-českej komparácii.

Ukázali sa však určité odlišnosti v koreláciách medzi preferenciami morálnych hodnôt v partnerských či sexuálnych vzťahoch a reprodukčnými aspiráciami so súčasným/ou partnerom/kou podľa toho, či účastníci a účastníčky výskumu pochádzali zo Slovenska alebo z Českej republiky.

Bola zistená pozitívna korelácia medzi reprodukčnými aspiráciami slovenských mužov a žien so súčasným / ou partnerom / partnerkou a preferenciou hodnôt v sexuálnom či partnerskom vzťahu: vášeň, emocionálne porozumenie, spoločné trávenie času, záväzok, vášeň, istota.

Naopak, negatívna korelácia bola zistená medzi reprodukčnými aspiráciami slovenských mužov a žien so súčasným/ou partnerom/partnerkou a preferenciou hodnôt v sexuálnom či partnerskom vzťahu: tradícia, stálosť a zodpovednosť, smerovanie k manželstvu, plánovanie rodičovstva, spoločný názor na vieru a rovnaký vplyv na partnerské rozhodnutia.

Čo sa týka odpovedí účastníkov a účastníčok z Českej republiky, pozitívna korelácia bola zistená medzi reprodukčnými aspiráciami českých respondentov a respondentiek so súčasným/ou partnerom/partnerkou a preferenciou hodnôt v sexuálnom či partnerskom vzťahu: intimita a blízkosť, emocionálne porozumenie.

Negatívna korelácia bola zistená medzi reprodukčnými aspiráciami českých mužov a žien so súčasným/ou partnerom/partnerkou a preferenciou hodnôt v sexuálnom či partnerskom vzťahu: tradícia a stálosť, plánovanie rodičovstva a rovnaký vplyv na partnerské rozhodnutia.

V etickom kontexte naše výsledky poukazujú na to, že i keď dochádza k určitým hodnotovým a postojoým zmenám (rovnaké práva pri rozhodovaní vo vzťahu a pod.), tak postoje k reprodukcií v podobe reprodukčných aspirácií

a morálne hodnoty v sexuálnych a partnerských vzťahoch odrážajú skôr „tradičnú“ sexuálnu morálku v Schmidtovom (1996, 2003, 2004)) ponímaní. Na úrovni morálnych hodnôt sa nepotvrzuje často ideologizovaná morálna panika o chcenej bezdetnosti, ale skôr sa ako morálny ideál ukazuje tradičné želanie založiť si rodinu.

Zoznam literatúry

- [1] Bianchi, G. 2002. Intimita, sexualita a občianstvo. In: Ondrisová, S. – Šípošová, M. – Červenková, I. – Jójárt, P. – Bianchi, G. Neviditeľná menšina: Čo (ne)vieme o sexuálnej orientácii. Bratislava: Nadácia Občan a demokracia, 2002, p. 48–54. ISBN 80-968528-5-X.
- [2] Filadelfiová, J. 2005. Demografická situácia a správanie rodín vz. verejná politika v SR. In: Sociológia, Vol. 37, No. 5, 2005, p. 387–418. ISSN 0049 - 1225
- [3] Hantel-Quitmann, W. 2002. Die Globalisierung der Intimität : Die Zukunft intimer Beziehungen im Zeitalter der Globalisierung. In: Hantel-Quitmann, W. – Kastner, P. (Hrsg.) Die Globalisierung der Intimität : Die Zukunft intimer Beziehungen im Zeitalter der Globalisierung. Gießen: Psychosozial-Verlag, 2002. p. 21–61. ISBN 3-89806-133-7.
- [4] Hašková, H. - Zamykalová, L. 2006. Mít děti - co je to za normu? Čí je to norma? In: Biograf : Časopis (nejen) pro biografickou a reflexní sociologii, č. 40-41, 2006. ISSN 1211-5770.
- [5] Lukšík, I. – Marková, D. 2012. Čo posilňuje aspirácie mať deti u mužov a žien na Slovensku? In: MARKOVÁ, D. – Rovňanová, L. (Ed.) Sexuality V : Zborník vedeckých príspevkov. Banská Bystrica, UMB, 2012. ISBN 978-80-557-0379-4.
- [6] Marková, D. 2013. Reprodukčné aspirácie v súčasných partnerských vzťahoch v kontexte morálnych hodnôt a Sternbergovej teórie lásky. In: Fyzika a etika VII : Vesmír – príroda- človek. Nitra, UKF, 2013, s. 144-176. ISBN 978-80-558-0244-2.
- [7] Schmidt, G. 2004. Sexualität und Kultur : Soziokultureller Wandel der Sexualität. In: Hornung, R. – Buddeberg, C. – Bucher, T. (Hrsg.). Sexualität im Wandel. Zürich: VDF Hochschulverlag AG an der ETH Zürich, 2004, p. 11–28. ISBN 3-7281-2886-4.
- [8] Schmidt, G. 2003. Zur Sozialgeschichte der Jugendsexualität in der zweiten Hälfte 20. Jahrhunderts. In: Aids Infothek : Das Magazin der Aids Info Docu Schweiz, 2003, vol.15, p. 4–9. ISSN 1021-321X.
- [9] Schmidt, G. 1996. Sexuelle Verhältnisse: Über das Verschwinden der Sexualmoral. Vollständig überarb. und erweit. Neuausgabe. Reinbek: Rowohlt, 1996. ISBN 3-499-60234-2.

Summary

In this research which was mapping minority and majority sexual life styles Slovak and Czech heterosexual men and women of younger and older adult age and their socio-cultural contexts. In this article we were concentrated on questions of reproductive aspirations in present partnerships in connection to preference of moral values in partnerships and sexual relationships. We present in article part of Slovak and Czech study about desire to have a children with present partner, and moral values.